

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Erdély tanítóihoz.

Gr. Majláth Gusztáv Károly
erdélyi püspök szózata.*)

Tisztelt Közgyűlés! Hazánk és egyházunk sorsa fölött aggódva jártam meg ma napkeltekor a csiksomlyói búcsújáró kegyhelyen azt a Kálváriát, hol évenként az odazarándokló székely nép hite, imája, hazaszeretete és reménye újabb és újabb erőt nyer Mária oltalmában. Önökre és családjukra imádságos lélekkel gondoltam a szent hegyen, melynek tövében egykor tanulmányaikat végezve és nevelkedve magukba szívták a vallásnak és hazaszeretetnek érzel-

*) Már megemlékeztünk arról, hogy az Erd. R. Kath. Tanítóegyesületek Szövetségének f. hó. 15-én tartott közgyűlésén szeretett Főpásztorunk is jelen volt és ott Zsögön Zoltán elnök üdvözlétére a következő beszédet mondotta el, melyet egy szövetségi tagnak szinte szószemint hűséggel sikerült leírnia. Itt közöljük, mert úgy gondoljuk, hogy e mélyen hazafias és tartalmas szöveget nemcsak az erdélyi, hanem az ország összes tanítószá-
k és nagyközségének is kedves lesz meghallania.

meit, nemes életpályájuknak fenkölt szellemét.

Csend uralkodik a szent hegyen s ormáról az isteni béke sugarai ragyognak szét. De fájdalom, nincsen megnyugtató csend a völgyekben, nincsen boldogító béke az emberek szívében. A dicsőségtől és birtokvágytól megittasult népek a Kálvária keresztjétől a keresztíesztést s nem a szeretetet, nem az önuralmat, nem az igaz dicsőséget akarják megtanulni. Vagy nem a testvéri szeretetnek, nem a haladásnak keresztrefeszítése-e azon elszomorító törekvés, amely nyilvánosan támadja és megsemmisíteni törekszik a vallást és a vallás erkölcsi nevelést, vagyis azt a tényezőt, azt az alapot, azt a génuszt, mely az ember lelkének nyugalmaát a nemzetnek és országoknak békéjét, fejlődését és nagyságát biztosítja? Nem a testvéri szeretet s nem a kultúra keresztrefeszítése-e az, hogy odakint a nemzetek között áldatlan harcok, véres háborúk dülnek, amelyek népek és országok romlását, anyagi és lelki pusztulását

vonják maguk után, hol az elesettek sírhalmaiba számtalan család és intézmény sorsa temetkezik s a lángoló falvakon, a fegyvertörmelékeken, a hátrahagyott véryomokon fennakad az országok gazdasága, kereskedelme, ipara, nyugalma, haladása? Nem a testvéri szeretet és kulturának keresztrefeszítése-e az, hogy idehaza a politikai pártok tusájában legjobbjaink állanak egymással ellentétben s szétforgácsolódik nemzetünk ereje? Nem hazánk jövőjének és társadalmunk békeességének keresztrefeszítése-e az, hogy a tisztán üzleti szempontokra és az olvasó közönség emberi szenvedélyeire fektetett újságok támadják mindinkább a hitet, hogy elvegyék az embertől sok viszontagsága között is amaz egyetlen hű barátját anélkül, hogy helyébe megfelelő kárpótlást nyújtan képesek volnának?

És mindezek fölött mintha ránk nehezedett volna az igazságos Isten sújtó keze: számtalan elemi csapás veszedelme alatt pusztul az emberiség és az egész természet.

T Á R C A.

A víz önagyhatalmassága.

Annyira hozzá vagyunk már szokva ahhoz, hogy figyelmünket s gondolatinkat a nagyhatalmak tülekedése kösse le, hogy a földön a víz munkáját nézegetve, önkéntelen ez az analogia jut eszünkbe. A víz igazán nagyhatalom; kezében van a politikai hatalmasságok minden fegyvere, simasága, ravasztsága, vakmerősége, kardjai, kartácsai, óriási tömegekben rejlő ereje! S ahogy azok megrájozóják, változtatják, gumizzák, újra kijelölik a föld politikai ábrázatát, úgy mintázza a víz annak geografiáját, geológiáját. A világmegváltozások elsőrangú mestere. Nos, erről a munkáról akar e néhány sor áttekintést nyújtani. Az olvasó ne ijedjen meg, találni fog érdekes dolgokat is benne; mindazáltal vegye elő kegyesebbik türelmét is.

A föld egy vén szeladon; nem elég, hogy időről-időre cseréli tolettjét s izlése és eleganciája szegyenbe ejti Salamont minden gazdagságával egyetemben — egy régi és szent könyv szerint — de ábrázatát, felületét is folyton változtatja. Talán kendőzi. Hiszen sok idő telt el azóta,

hogy a hipotetikus ösködben puha, sima és szeplőtelen volt arculatja, sok most a pörsenés rajta, melyek közül egy-egy 6000—8000 méteres magasságot jelent; sok a barázda, beesés, melyek völgyeknek, 4—5 kilométeres tengerfenékeknek felelnek meg. Ezeknek eltüntetéséhez ugyancsak erős maszázás és sok por kell, pedig ha eltűnik egy hegy — egy völgy, új támad másutt helyette. A föld felszínének e folytonos változását mindenki észreveheti; legtöbb ember öntudatlan tanuja ennek. Látja pl., hogy az első zápor egy picinyt felszakította a hegyoldal pázsitját, a X.-ik pedig már az egész bársnyos takarót felmarta s csunya mély szakadékot vágott az azelőtt sima földbe. Vajjon gondol-e a földmát földet látva arra, hogy ez csak egy kicsiny és lokális formája annak az általános változásnak, mely lassan-lassan elváltoztatja a föld képét. Melynek más jelensége, hogy egy szép napon párolgó sziget bukkán fel az ocean valamelyik pontján, vagy hogy Egyiptom piramisai lassan-lassan eltűnnek s sík lesz felettük a világ, mint ezer évekig születésük előtt.

Ennek az általában csendes, itt-ott erőszakos metamorfozisanak legfontosabb tényezői a víz és tűz; két titáni erő, melyeket a primitív ember csodás tehetsé-

gekkel ruházott fel, istennek tartott, — a görög filozófia pedig tőlük származtatta a mindenséget. Csodálatosan közel jártak az igazsághoz, hiszen az empirikus tudomány is azt mutatja, hogy vagy a víz, vagy a tűz, vagy helyesebben mindkettő volt a földnek ágya. A vízen, tüzőn kívül szorgalmasan dolgoznak a föld elváltoztatásán a szél is, szerves anyagok bomlása is, — sőt jelentékeny arányban az élet is. Valamennyi között első helyen áll a víz; sejteti ezt legnagyobb elterjedtsége s óriási mennyisége. Tengerek, patakok, folyók, tavak víze, a föld belsejében levő víz alig felmérhető mennyiséget ad. A föld felületének háromnegyed részén ő az úr; kiterjedésben 38 millió hektárra, súlyban 25 trilió métermázsára becsülik. Ez a víztömeg, mint az alvó ember mellét nehéz álma, úgy fekszi meg a földet. Ha beszívárog annak titkos, tüzes méhébe, hánykolódik, fuldoklik, reng a föld, mint a rosszat álmodó.

Jelentősebb szerepe mellett bizonyít a priori természeté is; agresszív és durva is tud lenni s óriási nyomásával sziklapartokat, szigeteket tesz tönkre, de mindenek felett ravasz, puha, simulékony, mint az asszony. Gömbölyű, lágy cseppjeivel hozzásimul a földhöz, alig van annak titkos kamrája előtte; bejárja minden

Oberbauer A. útóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Ezen szomorú honi és külföldi események háttérében, a sötét szociálpolitikai keretek között mennyire biztatólag és örvendetesen hat reám ezen szerencsés körülmény, hogy nagy terjedelmű egyházmegyém buggó tanítóit mai szövetségi közgyűlésünkön ily szép számban egybegyűlekezve láthatom és ismét szeretettel s főpásztori elismeréssel köszönhetem a magyar nemzet tanítótereit, akik velem együtt teljesítik a népnevelés nagy munkáját és sokszor nélkülözések, sokszor lekicsinylések, sokszor mellőzések, sokszor elrejtett falvak ismeretlen határai, sokszor megromlott gazdasági viszonyok küzdelmei között dolgoznak, ideget és erőt feszítenek, hogy munkájuk nyomán szebb jövő derüljön a nemzetre, hogy a keresztyén kulturát diadalra, a magyar hazában haladók testi szeretetet új életre keltés, hogy kiemeljék a hitvallásos nevelés elveivel ezt a társadalmat az elleneskedés, kicsinyeskedő torzsaladás, a nagyozás, az elégedetlenség hullámaiból, hogy tudással, hittel, erős jellemmel és erős acéllal kovácsolt elvekkel lássák el a jövőndöz nemzedéket, mely atyáink hagyományos hithűségétől és vagyonszerzésétől el nem tántorodva, a kenyérkereset nehezebb napjaiban magyar beszületéről meg nem feledkezve, keresse egyéni és társadalmi ideiglenes és örök boldogságát itt, a magyar föld határain belül. E munkában legyünk csakugyan szövetségeseink, tartsunk össze! Minél inkább akarja szétszedni az ellenség nevelési elveinket, alapjainkat és alapítványainkat, nevelési javainkat és szabadságunkat, annál jobban ragaszkodjunk azokhoz. Minél jobban iparkodjunk

éket verni közénk a tanító és tanító egyenlőtlen osztályozása, annál inkább tömörülünk a Máriás zászló körül, melyet *elnökönk a keresztyén népnevelés szimboluma gyanánt bevezető beszédében oly szépen aposztrofált*. Minél nagyobb akadályokat gördít elénk pályánk színvonalán a mindennapi élet, annál kitartóbbak, annál erősebbek legyünk a mi elszántságunkban. Minél jobban melöltöttünk, annál önfeláldozóbban dolgozzunk Istenért és hazánkért! Ne szórjanak szét a társadalmi külsőségek, kor- és rangkülönbségek, meddő politikai harcok és osztályok, hanem tömörítsen minket a munkában a szent cél, az egységes elv: művelt és boldoggá tenni a nemzetet, melynek oktatására küldöttünk.

Én úgy tudom és nem csalatkozom, hogy ebben a törekvésben mi, katolikus tanítók, soha sem maradtunk más tanítóársaink mögött, sem jellem, sem munka, sem képzettség dolgában, sem fajunk és hitünk szeretetében, sem tanügyi, sem társadalmi tevékenységünkben. Iskoláink minden szempontból felveszik a versenyt bármely más iskolával és nevelésiügyi intézménnyel. Mi, felekezeti tanítók, végezzünk olyan munkát, mint az államiak, — ha nem jobbat. Azért mi sem méltányosabb, mint ama törekvés, hogy *a felekezeti tanítók ép oly elbírálásban és javadalmazásban részesüljenek, mint az államiak*. Noha elismeréssel vagyunk mindazért, ami ez ügyben törvényhozás útján eddig is történt; *de teljesen megnyugodva nem lehetünk mindaddig, míg az egyforma elbánást, a javadalmazásban és kedvezményekben való egyenlőséget ugyan-*

azon törvényhozás útján biztosítva nem látjuk.

T. Közgyűlés! Amily igaz hévvel hangsúlyoztam Szövetségünk előtt az összetartást és lankadatlan kitaratást a nemzeti kulturmisszió területén, ép oly hévvel kívánom és óhajtom szeretett tanítóimtól a belső, az egyéni összeszedettséget, szíves figyelembe ajánlva példa gyanánt az öreg tanítók kipróbált hithűségét és munkakedvét.

Ennek a lelkületnek felhangolására és táplálására kívántam alkalmat szolgáltatni azzal, hogy ezekre a napokra lelki gyakorlatot tűztem ki a tanítók számára. Vegyenek részt abban minél többen, merítsenek lelket, kedvet, erőt életpályájuk fáradsalmaihoz, jó elhatározásokat és nemes feltételeket: nehogy, míg másokat tanítanak, önmaguk kifogások alá essenek Isten és embertársaik előtt.

A közgyűlés óriási lelkesültséggel és éljenzéssel fogadta a Főpásztor apostoli *szózatát* és hódolata jeléül Zsögön Zoltán indítványára jegyzőkönyvi közszózatot mondott Kegyelmes Urunknak.

Az Ur Jézus kegyelme és áldása legyen a Szövetség munkáján!

A Brassóban megjelenő

„Gazetta Transilvaniei” című újság 1913. július 9-én (22) 148-ik számában azt írja, hogy az egyházmegyei zsinaton Majláth püspök kihirdette, hogy az Apostoli szentszék oly értelmű döntést hozott, hogy a görög kath. hívek tetszésük szerint átmehetnek saját egyházuk kebeléből a római katolikus egyházba, amely ma vér

porcikáját s folyton dolgozik hol mechanikai, hol kémiai erejével. Ezt a folytonos és érdekes munkát úgy tekinthetjük át, ha nyomon kísérjük a vizet körforgásában.

A körforgás a tengerek felületéről indul meg. A nap melege nyomán pára támad, később felhő, mely könnyőrelelten ott lógatja a hideg zuhanyt a föld felett. Eddig nincs az utazó víznek szempontunkból szerepe: azaz hogy — egy kis skolasztikus aprólékossgal dittingálva — nincs in actu, — de van in potentia — minden levegőben lógó vízsepp egy-egy pöröly lesújtásra emelve. A közmondás szerint gutta cavat lapidem. A földre pedig milliárdnyi csepp esik, — hiszen ha egyenletesen oszolna el egy évi csapadék, egy méter magas víz borítaná a szárazföldet; ez pedig milliárdnyi pörölycsepást jelent, mint említettem. Óriási az a súly, mely ilyenformán a földre hull. Európára pl. 120 bilió mázsa, Délamerikára 700 bilió mázsa — Indiára magára 100 bilió mázsa esik ebből. Ez a súly már nemcsak mélyíti a követ; esési energiája szerint veri, tördeli a kőzeteket, porlasztja a talajt. Ez a hatás első tekintetre nem szembetűnő, de első lehetőségét adja annak, hogy akár hegyek alázódjanak porig s tiúnenek el idők folytán. E lehetőséget sokféle erő használja ki: szél, hőmérsékletváltozás, fagy; legerősebben maga a víz — a föld felületén folyásnak indul cseppek, melyek folytatják a rombolást ott, ahol mint esőcseppek elhagyták. Munkájuk tulnyomóan mechanikus; részint

alkotó ásványos részecskéikre aprózza a kőzeteket, részint megrepesztli, behuzódik a repedések közé, tágítja azokat. A repedések között végig futó víz segítségével veszi az egybegyűlt levert és magával ragadott törmelékét, ennek hegyével, élével kopogtatja ágyát. A repedésekben, hegyoldalban s mindenütt a víz nyomán töredezik, kopik a föld annál erősebben, minél nagyobb a víz tömege, sebessége s minél kisebb a kőzet ellentálló képessége: bár nem kíméli a legkeményebb kőzeteket sem, minő a trachit, granit. A zambezi a belső afrikai platon 70 klm. hosszú, 122 m. mély canont vágott bazalt rétegbe. Tarpatak a Magas-Tátrában granitba ásta medrét. A Cap Larue gránitján barázdát vajt az esővíz. Pedig gránit kockákon nyírszög az utcák szakadatlan forgalma, azokon döcög a társzekerek 50—80 métermérszáz sulya; a gránit diadalmasan állja az épületek öt emeletnyi nyomását — s a puha esővíz mégis felbarázdázta. E mechanikai munkához járul a víz oldó hatása. Ahg van kőzet, melyet a víz ne oldana.

A földnek esontváza a kovakő. Lát-szólag minden erő megtörik vértjén s míg a részben általa alkotott kőzetek lassan-lassan erőten agyaggá válnak a világlejlődés malomkövei alatt, — a kova diadalmasan vándorol évezredekken át a világban. Hosszúszerű pipáikból fűnc nem látta illatos dohányt pipálgató apánk is — de nagyapánk bizonyára ilyen sok

ezeréves kovával csiholtak tízet a tal-lóra.

A víz előtt nem bevehetetlen vár azonban a quarc sem, sőt a desztillált víz is képes bizonyos száraléket feloldani a porrártört szilikátokból.

Leginkább oldódik a mészkő, mely pedig sokféle változatában mint márvány, kréta, gipsz, dolomit, anhidrit, solit, közönséges mész legerjedtebb. A víz csobogva, csacsogva fut végig rajta, lágyan körülcsirogatja s egy szemernyit felold belőle. Behuzódik repedései közé, oldva, tágítja azokat s útát nyit a több teret igénylő mechanikai erőnek.

A világlejlődés útjain haladva ez az erő mint szörnyűseges hatalom áll elénk valahol az ösködnél. Mikor a hipotetikus ösköd lassan hűlt, beállott az elemek kombinációjának lehetősége s ezek során a hidrogen és oxigen kombinációja a H₂O. Forró szénsavas, mézsavas, salétrom-savas esők zuhogtak alá s paskolták szakadatlan sorban a fiatal földet. A patakok, folyók vize is forró, lúgos volt, ez zúzta, olvasztotta, oldotta, görgette a még friss kőzeteket. Ezekhez a mechanikai erőkhöz csatlakozott mint hatalmas szövetséges a chemizmus. A forró szénsavas víz behatására elváltoztak a kőzetek belsejünkben. Nemcsak töredeztek, oldódtak, hanem mállottak, porlódtak, tetemesen megkönynyítve a mechanikus erők hatását. Itt, a földlejlődés fiatal éveiben sokkal többet rombolt a víz, mint most.

(Folyt. köv.)

és nyelv szerint a magyarok egyháza és hogy ez az átlépés, helyesebben szertartás (ritus) változtatás nincs többé semmi alakíthatóhoz kötve, elegendő lévén annak érvényességéhez az átlépni öhajító egyházi hatóságának egyszerű értesítése.

A „Gazeta Transilvaniei” híradása ebben az alakban nem felel meg a valóságnak és csak a mindenütt magyarosítást sejtő román sajtó izgatottságával magyarázható a zsinaton elhangzott főpásztori nyilatkozat illetően kiforgatása a maga valóságából.

A ritus változtatás tekintetében ma ugyanazok az egyházi szabályok vannak érvényben, amelyeket eddig követett a gyakorlat, vagyis szükséges ma is rendes körülmények között mindkét egyházi hatóság beleegyezése, szükséges valamely komoly ok és a szentszék határozata, engedélye, mely a hitterjesztés kongregációjának rescriptuma alakjában adatik ki.

A püspökmegyei zsinaton mindössze az történt, hogy egyes lelkészek panaszos felszólalására, miszerint a görög rítusú egyházi hatóság által támasztott nehézségek miatt a szertartást változtatni kívánók néha a hitmagyarság veszedelmébe esnek s mint hitelhagyottak halnak meg. Majláth erdélyi püspök az aggódók megnyugtatóra kijelentette, hogy a Szent Atyától kapott írásbeli felhatalmazás alapján olyan esetekben, midőn a késedelemről lelki veszedelem származhatik (periculum in mora), tehát midőn az átlépni öhajító halálától lehet tartani, a rendes eljárás befejezése előtt, ennél fogva csak igen kivételes esetekben ilyen veszedelemben forgó lelkeket jogosult átvenni a latin rítusra a görög szertartású egyházi hatóság engedélye nélkül is.

Egy kis sajtóérvődés.*)

„Én már megszoktam a lapomat, nem tudok lemondani róla”. — Éppen így beszél az iszákos is, aki már megszokta az alkoholt, meg a morfinista, aki már megszokta az édes mérget. Azért az alkohol meg a morium mégis csak méreg marad s az okos ember, ha kell áldozattal, ha kell, erőszakkal, de eltaszítja magától azt, amiről tudja, hogy méreg. Megszoktad a keresztényellenes lapot? a rossz szokást jóval kell kikúrálni: ép ezért nagy ideje, hogy most már szokd meg a rossz helyett a jó sajtót, a beteg táplálék helyett az egészségséget!

„A liberális lapokban több a hír, mint a katolikusokban”. — Bocssáss meg: ez már merőben mesebeszéd. A „Pesti Hírlap” asztalán ugyanazok a könyvremesek fekszenek, mint a katolikus lap redakciójában. A híreket készen kapja minden lap a hírlaptudósítótól. A különbség csak ez — ezt, kérlek, ne feledd! —: hogy a katolikus lap azt a hírt is hozza, ami a katolikusokra nézve kedvez vagy előnyös, míg az ellenséges lapok megkurtítják vagy elikkasztják ezeket a híreket; viszont az utóbbi lapok alkalomadtán hozzátesznek az igaz hírekhez hasból költött hamisakat

is, amit viszont a kath. lap nem tesz meg. Melyik a jobb? Melyik ér többet?

„A kath. lapok mindig a felekezeti kérdéseket állítják előtérbe; én ezt nem tartom izlésesnek”. — Ez valóban annyira nem izléses, hogy nem is igaz. A kath. lapok nem bánatnak soha semmiféle felekezeti. Igaz, hogy írnak a kath. vallásról (a katolicizmusról nem „felekezeti”) és védik az egyházat a tisztességtelen sajtó támadásai ellen, de ez még nem felekezeti tieskedés. Micsoda fura beszéd is ez: a kath. vallást ütni, gyalázni, róla egy istálló bíres hangján mocskolódni — úgy-e ez nem izléstelen? ez nem felekezeti gyűlölet szítása? De már a védekezés, a nemes, méltóságteljes replika az? A kath. lapok viselkedése csak annak „felekezeti tieskedés”, akinek egyáltalán minden valás nyűg s a vallás védelme izletlen, — nem izléstelen, mert annak sehogys sem lehet nevezni a legszentebb emberi jogok védelmét, de igenis izletlen és kellemetlen, mint az igazság fénye annak, aki — Krisztus szava szerint — „jobban szereti a sötétséget, mint a világosságot.”

„A kath. lapok mindig csak a szegény zsidókat bántják, én pedig nem vagyok antiszemita”. — A „szegény” zsidókhoz nem írunk kommentárt; mindenesetre kissé különös, hogy némely — persze zsidó lapokat olvasó — katolikusnak mindig csak a zsidó „szegény”, a keresztény sohasem. Még ma is, mikor Goga Oktavián szerint maholnap Magyarország nem lesz, hanem csak zsidóország a régi Magyarország helyén, ma, amikor a 4.5% zsidóságnak kezében van máris a magyar földnek igen nagy része, a „magyar” ipar és kereskedelem pedig s a jövedelmező pályák csaknem egészen, még ma is csak a „szegény” zsidóságot félteni — ez lehet igen humánus, de igaztalan s ezért nem észszerű dolog. De hagyjuk ezt. Csak egy a feleletünk. Az antiszemitizmus lehet szégyen (talán nem is az), de az antikatholicizmus mindenesetre az, főleg katolikus embernél. A katolicizmus (melyet a zsidó zsargon állandóan csak „klerikalizmusnak” nevez) legyen katolikus ember szemében leglább olyan szent és sérthetetlen, mint a zsidóság. Ellenségeinket, sőt a keresztény vallás legnagyobb ellenségeit is szeretnünk kell, de ez a szeretet nem tilthatja meg a védekezést s a szolidaritást a kath. védelmi akciókban. Ha az antiszemitizmus fáj, miért nem fáj az antiklerikalizmus? Vajon a zsidóság közelebb áll hozzánk, mint a saját egyházunk? Különben valótlan is, hogy a kath. lapok a zsidókat bántják. Soha kath. lap oly durván nem írt a zsidókról, ahogy a zsidó lapok (Est, Nap, Pesti Hírlap, Pesti Napló, Világ) állandóan írnak rólunk, a mi papjainkról, ami intézményeinkről. Mikor neveztük mi pl. a zsidóságot „szemerme utolsó foszlányát elhajító deliriosus tömeg”-nek? Mikor írtuk a zsidóságról, mint ők írták rólunk, hogy ezt az egyházat tüzzel-vassal ki kellene irtani a föld színéről? S akkor még mi reszkessünk az antiszemitizmus vádjától, holott körülöttünk az egész zsidó sajtó vígan antikrisztianizmust csinál?

„A kath. lapok nem olyan érdekesek, mint az ellenségesek”. — Igaz, a kath. lapok komoly, tárgyilagos hangja, magas nézőpontjai emelkedett világfelfogása kizárja azt a negédes, folyton csak nevető és gúnyolódó modort, melyet azért szeretnek sokan a nem katolikus lapokban, mert maguk is rabjai a könnyebb és könnyűvérbűbb életfelfogásnak. Azonkívül — valljuk csak be őszintén — a katolikus-ellenes lapok „érdekes” volta nagyrészt összeesik erkölcsi világnézetük lazaságával. A Pesti Hírlap meg az Est „mindent megírnak” — azt is, ami csúnya, ami szemny, amiről tisztességes ember nem beszél. Nincs számuk csiklandós, sikamlós, szexualizmusra bazirotott apróságok nélkül. Azoknak tehát föltétlenül megnyerik a tetszését, akik előtt mindennél érdekesebb az ilyen kis disznóság (bocsánat, de így mondják). Ezt a kath. lap nem csinálhatja meg. Az Élet sohasem írhat olyan novellákat és verseket, amelyekben sem szellem, sem élet, sem mese, sem bonyadalom nincs, hanem egységedül minden szeméremnek lehető teljes levetkezése és minden piszoknak lehető durva, kéjelgő végigturkálása. Hát akiknek ez kell, azoknak nem is valók a mi lapjaink; maradjanak csak meg ők a — makknál. De akinek elég érdekes a komoly, tárgyilagos igazság, az siessen a kath. sajtó zászlaja alá.

„A kath. napilapok politikai pártlapok”. — Minden lap az. Legfőkébb az egyik jobban titkolja, mint a másik. S érdekes, hogy éppen csak a kati. lapokkal szemben hozzák fel ezt a „nehézséget” a — katolikusok. Pedig talán úgy volna a helyes, hogy elsősorban nézzünk a vallásra és világnézetre és csak azután a sokkal mellékesebbre: a pártra. „Nem vagyok néppárti, azért nem olvasom az Alkotmányt.” Jó; de ha nem vagyok is néppárti, azért mégis sokkal inkább így illenék beszélned: „Nem vagyok zsidó és azért nem olvasom az Estet; nem vagyok szabadkőműves és azért nem olvasom a Pesti Hírlapot; nem vagyok antikrisztianus s azért nem olvasok keresztényellenes lapot.”

Értesítőink.

(Folytatás.)

A gimn. értesítőkből egy rövid híradás van a tanári tanácskozásokról. Alig pár sornyi az egész s mindössze önérzetes hivatkozás arra, hogy az előírásoknak, nevezetesen a Rendtartás kívánalmainak a tanári kar eleget tett. Ezt elhisszük, hiszen másképpen nem is tehetett. Itt az a főkérdés, mint sokszor egybeült is, hogy mi k é n t tett eleget. Mert az egész tanári munkában ez a lényeg. Hogy az értekezleteknél maradjunk, hát ezek közt vannak úgynevezett módszeres értekezletek. Azt mondja az egyik értesítő, hogy ezeken az állandó tanmenet alapján megállapították az írásbeli dolgozatok számát, idejét és anyagát, az intézendő anyag feladási idejét és mennyiségét. Egyebet semmit. Készen vannak vele egy félóra alatt s megvolt a módszeres értekezelés.

A módszeres értekezelésnek az volna a feladata, hogy azon megvitatás tárgyává tegyenek és tisztázzanak olyan kérdé-

*) Mária Kongregáció. — Budapest Mária-u. 25. sz. Ára 2 K.

seket, amelyeknek tisztázatlansága kockáztatja a tanítás eredményét. Tudvalevőleg minden tanárnak megvan a maga módszere tárgya tanításánál, de ez annyira egyéni, olykor annyira elütő a többiétől, s ritkán annyira szélsőséges, hogy pl. betegség esetén egy szakszerű helyettesítés majdnem lehetetlen. Ilyenkor áll be az az eset, hogy meglazul a figyelem, fegyelem egyaránt s visszaesést szenved a tanulmányi előmenetel, mert a helyettesítő maga is nehezen élheti bele magát abba a milieube, melyet az osztály már megszokott s amelynek a megváltoztatása sok dévajságra nyújthat alkalmat.

A módszerhez tartoznak többek közt annak a megállapítása, hogy minő eljárást kellene követni a dolgozatírásnál, hogy ne legyen az az egyik tanárnál gyerekjáték, a másiknál lélekölő képtelenség. Extemporale legyen-e a latin dolgozat, vagy pensum, vagy mindakettő. Elő kell-e készíteni rá a tanulót és milyen mértékig? Vagy oda kell dobni neki egy ismeretlen szöveget, hogy izzadjanak rajta, miközben a tanárnak is van ideje figyelni arra, nehogy valamelyik diák szánalmas helyzetében okosabb társára egy esdő pillantást vethessen.

Hogy más példát is hozunk föl, ott van a földrajztanítás. Az Utasítások a földrajztanítás szükséges segédeszközének mondják a térkép-vázlatokat, melyekre vonatkozólag a szakirodalom még nem jutott egyöntetű megállapodásra. Következésképpen a hány földrajztanár van, majdnem annyiféle az eljárása. Az egyik olyan lapokat használ, amelyeken halvány nyomású vonással minden rajta van, a tanulónak csak utána kell írnia. A másik csak vonalakkal dolgozik, akár hegyet, akár folyót kell feltüntetni. A harmadik a hegyrendszert fára vagy kemény papírosra ragasztott gipsz-csomókkal ábrázoltatja. A negyedik sraffiroztat, sumeroltat s ki tudja, mi mindent csinál.

Ezeket a szélsőségeket legalább ugyanazon gimnáziumban meg kellene szüntetni, közelebb kellene hozni egymáshoz, a tanítás egyöntetűsége és sikere érdekében. A megbeszélésre, egységes eljárás megállapítására legalkalmasabb a módszeres értekezlet. Számtalan vitás kérdést lehetne itt tisztázni és csakis itt, mert tanári kongresszusaink, amint az eddigi tapasztalatok mutatják, nem szívesen foglalkoznak szorosan vett gyakorlati kérdésekkel. Azonban értesítőinkből sem tűnik ki, hogy az egyes tanári testületek foglalkoztak volna módszeres kérdésekkel, ami ha így van, helytelen és káros mulasztás volt.

A tanításnak alig van célravezetőbb eszköze, mint a tanulmányi kirándulás. A szemléltetést egyre nagyobb gonddal karolják fel az egyes tantárgyak keretében, még a lélektan előadásánál is, mert kétségtelen, hogy a valódi ismeret, az igazi tudás, aminek az értékét a gyakorlati élet próbálja ki, a szemléleten alapszik. Gimnáziumainkban a tanulmányi kirándulások eszközzésére ifjúsági vándoregyesületek alakultak, amelyek néhol nagyobb-szabású kirándulásokat is rendeztek. A hosszabb útát igénylő tanulmányi kirándulásoknál azonban a szokottnál is éberebb felügyeletre van szükség. Annyi ta-

nár legyen jelen minden kiránduláson, a mennyi kellőképpen ellenőrizheti, gondozhatja az ifjúságot, különben félni lehet, hogy a várt haszon mellett erkölcsi károk is jelentkeznek. Erre az eshetőségre való tekintettel jegyezzük meg itt, hogy a kiránduló ifjúságot az elmúlt évben nem mindenütt kísérték megfelelő számban a tanárok. Kézdivásárhelyről 135 tanuló rándult ki a trójai Bálványfürdőre és a Szent Anna-tóhoz. S bár kilenc tanár kísérte, mégis egy VI. oszt. tanuló a tóba fulladt. Bizonyára meg volt engedve nekik a fürdés, ami nem volt helyes. Valószínűleg nem fürödni mentek a Szent Anna-tóhoz, más volt a cél. Minek való túlmenni a célon? Egyáltalán nem szabad a kirándulás folyama alatt megengedni semmiféle excessust, sem a dohányzást, sem a szeszes italt, mert különben az excessusok teszik a tanulót előt emlékeztetéssel a kirándulást, a vidék szépségei, történelmi multja, a látottak hasznossága és egyébek háttárba szorulnak.

A gyulafehérvári gimnázium 92 tanulóját csak két tanár vezeti Zalatra. Magyarországon két tanár kísér a Tátrába négy napra 24 tanulóval. Másutt is voltak ilyen túrista-utazások, hasonlóképpen kevés számú tanári kísérettel. Pedig a dolog úgy áll, hogy maguk a szülők is hosszabb útra aggódva bocsátják el gyermeküket, ha tudják, hogy nincs elégséges felügyelet. Egy-két ember nem tarthat szemmel 80—100 tanulóval.

Módját kell ejteni tehát annak, hogy minél több tanár lehessen a tanulók kíséretében. S ha ennek anyagi akadálya van, hozzon a főhatóság is némi áldozatot, mert azt már igazán kívánni sem lehet, hogy a hosszabb kirándulások költségeit maga a tanár fedezze akkor, amikor ezer aggodalom között fárad, hogy valamiképp valamelyik tanulónak baja ne essék s a kirándulás sikere teljes legyen.

(Folyt. köv.)

Censor.

T A N Ű G Y .

Husek Flórián.

Negyven éves kántor-tanítósága jubileuma alkalmából.

Egyszerű név. A világtörténelem feljegyezni nem fogja. Hír és név nékül fog sok ezer névtelen, elfeledt hős társa mellé megtérni ő is. De bár nem tud róla egy világ, még egy egész ország sem, érdemeit feljegyezte a veszt és szívet vizsgáló és ismerő nagy Jehovája; feljegyezte az igaz, önzetlen, hírt, dicsőségért nem törekvő lelkek Istene az örök élet könyvébe; s amikor a világ ismét, ünnepelt hatalmasait, nagyjait, hőseit elfeledi megjutalmazni, s nevek az örök élet könyvéből kiesik, az Egyház igénytelen munkásait szívére öleli Krisztus.

Husek Flórián. Ki ő? Egyszerű kántor-tanító.

A plebánosok igen jól tudják, hogy ki és mit jelent: jó kántor. A jó kántor először nem kinozza, nyafogtatja az orgonát, hanem a hangok majesztétikusan olvadnak akkordjaiból; nem zongora virtuoz,

hanem megtartja az egyházi zene fősséges komolyságot s játéka ünnepiessé teszi mindenkinek a szentmisét. S ha még hozzá teszem, hogy Husek Flórián egyike Simon Jukundián legjobb, legügyesebb tanítványainak, akire az öreg mester, már képezdész korában egész nyugodtan bízta rá nemcsak az orgonát, hanem akkor híres énekkarának vezetését is pünkösdi napján Csiksomlyón, azt hiszem elég fényesen igazolom, hogy Husek Flórián jó kántor, mint organista. Az ének Isten különös adománya, neki ezt is megadta az Ur. És e kitünőségei mellett Husek bácsi egyszerű ember s mondhatom igen alázatos, aki most hatvan éves korában is meg tudja adni az ő, hozzá fiatal lelkesének a tiszteletét: Hogy pontos, rendes, ez a mondottakból következik.

Nemcsak kántor volt Husek bácsi negyven évig, 34 évet mint tanító töltött el. Mint tanító nemcsak pedagógus, hanem atya is volt tanítványainak, akiről mindig szeretettel emlékeznek meg volt tanítványai.

E negyven évből négyig Tordán, 36 évig Désen szolgálta az Egyházat.

Érdemeinek elismeréséül Kegyelmes Püspök Atyánk felterjesztésére Öszentésége „Pro Ecclesia et Pontifice” érdemkeresztel tüntette ki. A magas kitüntetéshez szívből gratulálunk Husek bácsinak s kívánjuk, hogy érdemelt érdemkeresztjét sokáig viselhesse erőben, egészségben az Egyház és Isten dicsőségére!

P. Tarcsafalvy.

H I R E K.

Aratás után. . . .

Írta: Zagyva Mariska.

Hangok jönnek hozzám a tágra nyitott ablakon át. Kemény és nehéz léptek erős koppanása, vontatott, zökkenő csoszogásokkal, vezényszóra masírozó, taktusos, katonaiütemével vegyest.

Emberek mennek. Kaputos polgárok magasszárú patkós csizmákban; szegény havasi bocskoros napszámóskó tépett darócban; pelhes állú fúrge katonák szürke munda s nehéz bakancsban. A katonáknál nincs puska, az embereknél meg egész erdeje mozog, a vállon ásó, kapa, csáklya, lapát s több efféle veszedelmes szerzőmök.

A bevetődött idegen, vagy laikus szemlélő, e rémes hadak mozgalmát látva, ijedten menekülne most szegény városunk vendégmarasztaló falai közül.

Az az ha tudna; ha lehetne!

— Mi benszüllöttek csendes rezignációval lessük a percek dobbetenes lassú tovatűnését; ijedt aggodalommal elvonnulva házainkba, még többen összevevődve, szánalmas tehetetlenségünk tudatában — a közelgő vésszel szemben — az utcán.

Aratás van! Nem peng édes sikongással az aranyszínű kalászrendek közt a fényes acél kasza.

A hagyományos pacsirta és arató dal sem hangzik. Szürke és nyugtalanul vergődő, vonagló nagy szennyves víztenger most, ami a kalászt termő határunk.

— Emberek hangos jajja és vészés

sikoltása zeng itt most a tarajos, iszapos vizek felett.

Kihűlt tűzhelyek romja foglalja helyét a kenyért adó búzakereszteknek.

A mi drága szöke Szamosunk gyászba borított minket, elvitte a dolgos kezek minden reményét.

Ellenségünk lett s hiába harcoltak ellene, a kemény lépésű, erős karú ember-tömegek — a Szamos learatott. — Tökéletes, rémes, nagy munkát végzett.

Nyomorultul törpék emellett az emberi kezek légióinak évtizedes küzdelmei is. — Ma sárgás víztömeg; holnap puha finom iszap minden ami élt. Az aranykálásos földek, a zöld mezők, a fehér falvak.

Bús aratást értünk mi erre; mások másfelé; szegény Magyarországon mindenfelé. — Minket, városok népét, bár üres hajlékainkból nem űzött el az ár; de a szegény falvak ezreit hajléktalanná, földönfutóvá tette a víz aratása. — S aztán jönnek a véz nyomán emberi szokásokként a kombinációk. A találgatások, sopánkodások, jóslások, buta babonák, tudósok szakvéleménye, kis törpe emberek apró réméséje, beteg fantáziák sok-sok torzszülöttje.

— Mi lehet az oka a mostani abnormis mostoha időjárásnak, amire még a hagyományos legöregebb emberek sem emlékeznek.

— Istenem, ugyan mi lehet!? —

— Most a nehéz, halált sejtő napok egyikén egy csendes utcán visz utam. — Gondolatokba mélyedve sietek. Alig tetek pár lépést a kihaltak látszó utcán, rettenetes Istenkáromlás remegteti meg testem-lelkem, szinte az ájulás iszonyatáig. A hang irányába vitt balszerencsém. S mit láttam. A közeli ház előtt veszteglő parasztszekéren kényelmesen eldőlve ül a bestiális lelkű, igazán paraszt férfi, agyarában kormos pipából vígan pöffelkeve. Szóval, színjózan. Részeg ember nm tud pipálni. — Előtte áldogál a párhetes bornyú a löcshöz kötözve. A szegény pára időnként gyengén béget anyja után. Egyéb semmi!

S a flegmatikusnak nevezett paraszt drótdégeit a bornyúbőgés anynyira felháborította, hogy örületében fekvő, pipálva, rémes szitkokkal hívta magára a megbántatt Isten méltó haragját.

— Nem próbálom mégse leírni, mit éreztem ez emberszörny iránt, csak véreborult arccal suttogtam befelé magamban: — Uram tégy csudát! — S bár volna az eféle ritkaság! Ez volt a néptelen utcán.

Mi van most már a zajos, népes emberhullám közt!? — Nem részletezem. Mindenki tudja! Hisz gondos anyák szív-szorongva engedik ártatlan gyermeküket város helyet az utcára. Falun sincs más-ként! — Egy kicsi, sötét epizódum nem hagy nyugton, ide tolakodik az iron hegyére. — A medréből kicsapott tajtékzó, roncsokat, hullákat hömpölygető folyó hídján állok. — Körülöttem furcsa és durva emberek, asszonyok, gyermekek. Kívül pedig elég jól öltözöttek!

Most ezek itt, a veszély fókuszában, ég és víz között, hársány röhejek, trágár tréfák, csunya megjegyzések közt tárgyalgatják meg a vízben úszó, tönkre-

ment holmik, állat és emberhullák (az is volt egy) szívcsavaró, — de nekik új élmények, új röhejek viharát szülő — bús tragédiáit. Kell-e aztán oly nagyon kutatni az ilyen emberi tudást csöbbedöntő nagy katasztrófiák okát olyan messze, messze? A haragvó Isten közel jött hozzánk. Az áldást úgy sem vesszük észre.

Sajnos, a csapásoknak is a 13-as szám, ma — már az oka!

Mert az Istent kiüzte lelkéből az ember.

— Most még csak az emberek vetése, aratása lett oda, ám közel az óra, mikor minden elveszett, ha nem akarjuk meglátni az új pogányság kellős közepében, hogy közel jött hozzánk az Ur! az Irgalmas, a hosszútűzű, az igazságos Ur!

Madéfalván a székely hősök és vértanúk hamvai fölé a hívők áldozatkézsége s a Kegyelmes Főpásztor jósága folytán az erd. róm. kath. Státus segélye csinos és szép hajlékot emel az Isten dicsőségére s az Ur Jézus szentséges szívének tiszteltére. Az alapkö megáldását a Főpásztor megbízásából Bálint Lajos ker. főesperes végezte. Hogy mennyire átérzi a nép szeretett plebánosával, Biró Ferencel együtt az Isten hajlékának szükségét, eléggé bizonyítja az a szép ünnepség, a melyvel e hó 28-ára készült. A bevonuló főesperes elé egész Csicsóig vonult le a lovas bandérium s a megérkezéskor a bandérium vezére mondott igaz, őszinte szavakban köszönetet a főesperes urnak fáradságáért. Az alapkö megáldás után a szentmisét fényes segédlettel a főesperes mondotta fényögalyakkal, virágokkal díszített sátorban. Az ünnepi beszédet Keserű András csikszentmiklósi segédlelkész mondotta. A szentmise után Biró Ferenc plebános látta vendégül a szomszéd plebánosokat és az ünnepségen megjelent érdeklődőket, ahol pohárköszöntőt mondott Bálint Lajos főesperes a Kegyelmes Főpásztorra, Balló János alesperes a plebánosra, Kászonyi Alajos dr. plebános Lobenschusz József mérnökre, Biró Ferenc plebános Meskó J. egyházgondnokra és Kovács András képző tanár a hívőre. Adja Isten, hogy minél hamarabb következzen az az idő, amikor a boltívek alatt fogja a hívő nép imáját az Urhoz küldeni s így régi és hó vágya fog teljesedni.

Primícia Baróton. Szép ünnepség között lefolyt primícia emlékeivel lett ismét a baróti hívek szíve gazdagabb. Folyó hó 27-én villanyfényes — virágillatos tártárhoz, — szeretteinek örömkönnyeitől kísérvé — lépett az első szentmise áldozatát bemutatni — az ist. szeretet és jósgától áthatottan egyh. megyénknek a Pázmáneumban végzett egyik legfiatalabb levitája: Salati Ferenc. A nagyszámú papság, szeretett hozzátartozói és koszorús, fehér ruhába öltözött leánykától körülveve csendült el az első gloriája. Az ünnepség fényét növelte az a körülmény is, hogy a manufaktóri tisztet egyrészt az újmisének a lelkipásztorokodásban leendő vezetője, Meisel József brassói apát-plebános s másrészt pedig a plebánia derék, tevékeny, szeretetreméltó plebánosa: Korbuly Ignác teljesítették. Evangélium után Boga Alajos, kolozsvári tanár, az újmisének a Pázmáneumból való régi ismerőse, ecsetelte lelkes,

talpraesett szónoklatban a lelkipásztor kötelességeit, életének nehézségeit s mutatott rá a nehézségek legyőzésének legfőbb s legbiztosabb forrására: a legméltóságosabb Oltárszentségre. A visszaemlékezés s a jövő sejtelmének érzete valamennyi jelenlévő szemében megcsillogtatta a szeretet könnyeit. A hatást növelte az a kedves jelenet, hogy az újmisé kedves szülői, rokonai és a nagyszámú hívő sereg járult az Ur asztalához. Áldás osztás után az újmisé jölkü szülei házában tartott szeretet lakomán sok lelkes felköszöntő hangzott el, amelyekben — többek között — a kegyelmes püspök atyánkat, az újmisést, kedves szüleit, a Pázmáneum kitünő vezetőit, a főesperest, a volt s jelenlegi plebánost, stb. éltették. Ezzel a mély benyomásokat tevő szép primícia véget ért.

Az egyházi ének alaposabb tanulmányozására Főpásztorunk egy végzett III. éves teológust küldött Seckaubá, a világhírű bencés kolostorba. A jövő tanév folyamán egy seckauai bencés fogja papnövendékeinket az igazi korális énekre oktatni.

Aranymise. A szászrégeni hitközség fényes ünnepre készül: plebánosának, ifjú Rácz István esperes úrnak aranymiséjére; pappá szenteltetésének 50-dik évfordulójára. Midőn a hitközség erről minden érdeklődőt, de különösen a jubiláns pap osztálytársait, barátait s hozzátartozóit ezúton is szeretettel értesíti, minél tömegesebb részvételt kér. Az ünnepély 1913. augusztus hó 10-ikén (vasárnap) lesz megtartva. Sorrendje a következő: I. D. e. 10 órákor ünnepélyes bevonulás és az aranyom. Segédkezik méltóságos Karácsony Márton pp. prelátus úr vezetése mellett a kerületi papság. Szekundációs áldásosztás. II. A jubiláns üdvözlése a plebánia udvarán. III. Társas ebéd a Kapussy-szálló elsőemeleti dísztermében. — A résztvenni szándékozók' kéretnek, hogy a rendezésben zavar ne álljon be, ebbeli szándékukat a rendezőbizottsággal mielőbb tudatni szíveskedjenek, dr. Szimonisz László szászrégeni ügyvéd, vagy pedig Radványi József szászrégeni káplánhelyettes címére.

Székely kongresszus. Évről-évre minden nyáron összeül Erdély valamely kies vidékén a székely kongresszus, hogy a székelység számos panaszát és óhaját napirenden tartsák. Az idén augusztus második felében tartják a kongresszust Előpatak fürdőben. A székely társaságok szövetsége, a kongresszus hivatalos rendezője, már nagyban dolgozik a kongresszus előkészítésén.

A gelencei Vojkuly-féle síremlékre újabb adakozott: Czimbalmos József finevelő int. igazgató (Marosvárszék) 10 koronát. Főösszeg: 187 korona 95 fillér. További kegyes adományokat elfogad a gelencei róm. kath. plebánia!

Hun-székely feliratok Csíkmegyében. Kemenes Antal, csikszeredai gimnáziumi tanár, aki szorgalmasan kutatja a székelyek multját, alaposan tanulmányozta a Ditró, csíkmegyeyi község határán gyakran található ismeretlen feliratú kőeket és a kéznél levő hun ábc-ből egész határozottan megállapította, hogy Ditró község határának „Jászoktető“ nevű határ részén, a községtől mintegy 2 és fél óra-

nyira gyönyörű magaslati térségen oly emlékkövek találhatók, amelyeken ősi hun-székel betűkkel egész könyvtárra való felirat foglaltatik. A feliratokról vett másolatok összeállításával most foglalkozik Kemeses és jelentést tett az országos Nemzeti Múzeum igazgatóságához, hogy ez a maga részéről is ásatásokat kezdjen, mert azon a helyen nagyon sok, már eltemetett hun-feliratos kő mutatkozik. Egy koporsó alakú, különálló, szabályos kővön, annak egyik részén olvasható hosszadalmasabb hun felírás mutatkozik, részben mohával már be van növe. Egy másik fontos felfedezése Kemeses Antalnak abból áll, hogy Gyergyó mindenik községében a székel családoknak nevezett családi jegyük van használatban ősidőtől kezdve. És ezek a jegyek mindenik familiánál egy-egy hun betű tökéletes alakjának felelnek meg. Ugyannyira, hogy a családok jegyeinek összeállításából a hun ábc teljes egészében össze volt állítható. Ilyen jegyekkel jelzik gyergyói székel családok elhunytait keresztfáját és eszközeiket és egyéb feliratot emellé nem is alkalmaznak. E felfedezések ismeretét Kemeses közlekedéséről nyilvánosságra fogja hozni. Érdekes az is, hogy a dítrói határon található hun felírások a csikszentmiklósi templom falán s énlaki templom falán feltalált hun-székel írással is tökéletesen egyeznek, valamint Konstantinápolyban felfedezett rovásírás betűivel is.

A tiszt. teológus urak figyelmét felhívjuk arra, hogy az 1913.—1914.-ik tanévben az előadások szeptember 15-én kezdődnek. Ennélfogva szeptember 13-án esti 7 óráig mindenki az intézetben jelenjék meg. Később érkezőket nem fogadunk be. Az előljáróság.

Az erdélyi pusztulásokról. Közöljük e levél szerzőit: „Most, midőn az utazás fáradságait kellőleg kipihentem, ígéretem teljesítéséhez fogok. Megérkezésünk elég kedvező volt, mert a rendes átszálláson kívül csak egyszer kellett átszállnunk Nyárád mellett, ahol a Nyárádból egy kiszakadt mellék ág egészen áttörte a töltést kb. 10—15. m. hosszúságban. Marosvásárhelyről hazafelé alkalmi szekeren mentünk, ahol barátságos atyfiak ajánlották szekereiket. Utközben hazafelé egy fergeteges és jeges eső állottunk ki, mellynél az elázáson kívül annyi károm volt, hogy az esőtartómat átlukasztotta az aláhulló jég. Csak itthon táruult fel előttem a legborzalmasabb látvány, mikor letarolt vetéseket, elsöpört kerítéseket, iszappal telehordott udvarokat és vete-ményes kerteket láttam. Az újonnan épített nyárádmenti vasúton megszüntették a munkát, mert a folytonos esőzések és áradások miatt lehetetlen azt folytatni. A nép kétségbeesetten nézi a tovahömpölygő áradást, mely istállókat és csűröket szedett szét, sőt Nyárádremetén a köz-ség bikáját is elsodorta, csak később, midőn már erejét elveszítette ott, tudták kimenteni a vízből. Más emberek szer-két ragadta magával és csak a 4-ik faluban hagyta ott iszappal telerakottan. Másnak kapuját, soknak pedig minden re-ménységét elvitte a víz. Mondják, hogy a Nyárad felső folyásánál két hegy össze-csúszott, mely a folyó egyik ágát teljesen

eldugta és egy óriási mélységű tavat alkotott. Ezenkívül nagy arányban terjed e helyen a tifuszjárvány is, mely felnőtt embereket sorvaszt különösen. Ilyen kör-ülmények között népünk óriási inség előtt áll, a gabona egyre drágul, a közlekedés mind nehezebb és nehezebb, pusztulunk, veszünk, ha Isten nem könyörül rajtunk.“

CSARNOK.

A mi öreg tanítóink.

(Folytatás.)

Lám, a népek példát adtak a munkára, szorgalomra s szakértelemmel folytatott gazdálkodásukkal többet nyújtottak, mint manapság a sok pénzázdozattal járó gazdasági ismétlők. Gyümölcskertészettel, méhészettel foglalkoztak, melyek kevés anyagi haszonnal a kevés fizetés mellett meglegedést; a szellemi fáradtság után pedig élvezetet, gyönyört, szórakozást nyújtottak. Ezekben, a tanítói állással szépen összeillő foglalkozásokban, nem pedig a mai kor által nyújtott élvezetekben kerestek maguknak gyönyörűséget, melyek nem hogy pihentetnék, szórakoztatnák a lelket, hanem azt gyöngítik, alá-ássák: tulajdonosának tekintélyét sem-mivé teszik s ezen kívül pénzbe kerülőn a kevés fizetés mellett elégedetlenséget, a pálya iránt kedvetlenséget, a kötelesség-tesztésben lanyhaságot idéznek elő. Nem esoda, ha korunk tanítói gárdájának némi töredéke sorsával, állásával elége-detlen s szép, magasatos állásával járó hivatásáról megfeledszik és a társadalmi rendszert felforgatni törekvők karjaiba dobja magát s azok céljainak elérésében reméli a maga boldogulását.

Ez elégedetlen kartársak talán nem ismerik a régi gárda által átélt küzdelme-ket, nehéz életsorsot s e küzdelemben an-nak szívós, sóhajok nélküli kitartását. Az ilyen kartársaknak nagyon ajánlatos a múltba való visszatekintés, hogy abból mértsenek lelkesültséget, tanulságot, s a múltban küzdő egyénektől példát véve a kötelességteljesítéshez buzgóságot, lelki-ismeretességet.

Épen ezért a pályám iránti szeretet és egyes kartársaknak a fent jelzett irá-nyú törekvése miatt keletkezett aggodal-mam arra indít, hogy néhány, még élet-ben levő s általam is ismert érdemekben megőszült öreg tanítóknak életét, mun-kásságát röviden megismertessem.

* * *

A régi gárda még legöregebb tagja, Baka János volt csikszentmártoni róm. kath. kántortanító, aki 1840. december 24-én született Csikszentgyörgyön, hol édes atyja kurtapatáki Baka Áron 42 évig kántortanító volt. Atyjától az el. iskolai ismereteket megszerelve, a csiksomlyói főelemi (akkor „normaiskola“) III. osz-tályába vétetett fel Lajos őcscsével együtt, ki később mint nagyernyei kán-tortanító halt el. Innen az ottani algimnáziumba lépett, melynek IV. osztályát si-keresen elvégezvén, az atyjától fölismer-tanítói hajlam és kedv által vezérelve a tanítói pályára lépett. Akkoriban még nem lévén tanítóképző, atyja maga mellé vette

s lett belőle novicius (tisztelheteli haran-gozó tanító) 1858. május 1-ig, amidőn az akkor tartott „korona gyűlésen“ a ren-des harangozók sorába fölvétetett, mely minőségben 15 köből rozs, 20 köből zab javadalmaszással Csikszentgyörgyre ki is nevezetett.

(Folyt. köv.)

Sz. 2229—1913.

Pályázati hirdetmény.

Az erdélyi róm. kath. státus székel-udvarhelyi főgimnáziumához egy német-magyar szakos tanszékre pályázatot hírdetünk.

A helyettes tanár fizetése 1600 korona, a rendes tanár fizetése 2400 korona, an-nak idején öt, egyenként 200 korona ötö-déves korpótlék, 600 korona lakáspénz s esetleg előléptetés magasabb fizetési fo-kozatba Ezenkívül az állam által a rendes tanároknak adott rendkívüli segély, mint személyi pótlék, a szolgálati időnek meg-felelőleg.

Az állás betöltése az állammal kötött szerződés értelmében miniszteri kineve-zés alá esik.

Az életkort, vallást, családi állapotot, hadmentességi viszonyt, végzett tanul-mányt és netán eddigi szolgálatot igazoló okmányokkal és tanár ioklevéllel felszerelt folyamodványok legkésőbb folyó évi szeptember 6-ig bezárólag Gróf Majláth G. Károly v. b. t. t., er-délyi püspök úr Öngyméltóságához, Gyulafehérvárra nyújtandók be.

Kolozsvár, 1913. július hó 31.

Gróf Lázár István sk. P. Jánosy Béla dr. sk.
alelnök. titkár.

Pályázati hirdetmény.

A szászrégeni (Maros-Torda m.) róm. kath. elemi népiskolánál ujonnan szervezett II.-ik tanítónői állásra augusz-tus hó 15-ig terjedő záros határidővel pá-lyázat hírdetettik.

Javadalma: 2 szobás lakás s egy fás-kamra.

Az iskola pénztárából 200 korona és az 1913. évi XVI. t.-c. 4. §-a szerinti állam-segély.

Kertilletmény 20 korona.

Iskolafűtés és takarítás díj címén 120 korona.

Kötelessége a 3—6 osztály, valamint az ismétlősök oktatása. Kézi munkatanítás.

Az állás szeptember hó 1-én foglalandó el, mitől fogva fizetése kezdődik.

Sabályszerűen felszerelt pályázati kérvények alulírt iskolaszéki elnök cí-mére küldendők.

Szászrégen, 1913. július 28-án.

Rác István,
pleb. iskolaszéki elnök.

Szám: 686.—1913. vhtó.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszéknek 1912. évi 6011. számú

végzése következtében Dr. Cseke Vince ügyvéd által képviselt gyulafehérvári ipari és gazd. hitelszövetkezet javára 2981 K. 65 f. sjár. erejéig 1913. évi július hó 4-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 2755 K. — fill.-re becsült következő ingóságok, ú. m.: irodai bútorok, írógép, zongora, a melyek Brachfeld J. cég 571 K. 10 f., Kelemen D. r.-t. 189 K. 90 f., Yost írógép r.-t. 686 K., Veisz Adolf 600 K., dr. Friedmann Ernő 150 K., dr. Moskovitz Emil 130 K., Ügyvédi kamara 260 K., dr. Dániel Béla 39 K., Ursulesku Antal 834 K., Grill Károly 301 K. 84 f., Horváth Jenő 123 K. 55 f., Batta József 697 K., Glück Ödön 86 K. 50 f., Anfrecht és Goldschmidt 81 K. 60 f., Vokár József 511 K. 1 f. kielégítésére is nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a gyulafehérvári kir. járásbíróóság 1913. év V. 592/1. számú végzése folytán 2981 K. 65 fill. tőkekövetelés, ennek 1912. évi június hó 7-ik napjától járó 6% kamatai $\frac{1}{3}$ % váltódíj és eddig összesen 186 kor. 36 fillérben bírólággal már megállapított költségek erejéig, adósnak Gyulafehérvárott Szent Mihály-utca 1. szám alatt levő lakásán leendő eszközlésére 1913. évi augusztus hó 21-ik napjának délutáni 4 órája határidőül kintüzetik s ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megígyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Gyulafehérvár, 1913. évi július hó 28. napján.

Szentmiklósy Miklós,
kir. bír. végr.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák, pluvialék velumok, baldachinok, minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. 11—31—52

Költségvetés és árjegyzék ingyen! Személyesen is megjelenek!

Parla italiano? Sprechen Sie deutsch?
FRANCIA. OLASZ. NÉMET. ANGOL.
MAGYAR NYELVEKET
MESTANULHATJA
tanító nélkül
SCHIDLOF DE 1000
MÓDSZERÉVEL
AZ EGYES NYELVTANOK 10
FUZETBEN TELJESEK a 60F
DISZES VASZONMAPPABAN
EGYBEGYUJTVE 2K
KAPHATÓ:
SCHÄSER FERENCZ
könyvtérész, Gyulafehérvár.

Templomok, oltárok, szöszékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő

KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom. 13—31—52

Alkalmi vétel!

A vajdahunyadi szent Ferencrendi zár-dában egy 8-3×4-25 méter nagyságu, csaknem új állapotban levő gyönyörű

FŐOLTÁR

(Mária mennybe vitele — Assumptio — olajfestményű képpel) és

SZÖSZÉK

feláron alul megegyezés szerint eladandó. — Az oltárról kívánatra a fényképet is küldik.

8—1—5

Hirdetések felvételnek a Püspöki Lyceumi könyvnyomdában Gyulafehérvár, Felsővár-tér. (Hungária szállodával szemben.)

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

Könyv- és papirosnagyrház, könyvkötészet, tömön tőde
GYULAFEHÉRVÁR.

Mindennemű nyomtatványok a modern igényeknek megfelelően. Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyóirat általunk eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen! A ftd. papság részére 10% árkedvezmény.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben. Különös versenyképes árban.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát mindennemű irodai cikkekben, író- és fogalmazvány-papírosokban, stb.

Egyházi nyomtatványok: mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók. Katolikus imkönyvek, rózsafüzérek, szentképek és mindennemű devocionális cikkek. Készít mű- és ujságnymást

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár
Szechenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Lickeli-féle vasraktárral szemben

Képület munkát, festett, masszív és furnéros butormunkát, Eportále és boltberendezést, Sűgyszintén javításokat is elfogad. Szállít és lerak tölgy és bükkparketát. Árjegyzék zserint irodai és vendéglői, Iebédlőszékeket, tükröket méret szerint. Raktáron tart Tminden fajta fakoporsókat is.

Lelkiismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak. Tervrajzok díjtalanul készíttetnek.

6—31—52

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal

mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.:

oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély-korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyozását és átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgálók.

Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes
10-31-52 megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

TÉGLA--CSERÉP.

Ajánljuk elsőrendű géptéglánkat, mészkómentes hornyolt, hód farku és a gyárunkban előállított HANATSCHEK-féle tetőcserepet.

o A géptéglának az ára: o
1000 darabonként ab B a n i c z a
o állomás 32 korona o

PECCOL JENŐ és TÁRSAI
GÖZTÉGLA ÉS CSERÉPGYÁRA
BANICZA.

Kérjen
mintát!

Kérjen
mintát!

4-3-15

ÖZV. LAKNER ANTALNÉ

sütődéje és lisztkereskedése

GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR 6. SZÁM ALATT.
8-4-111

Ajánlom a n. é. közönség b. figyelmébe első rendű friss süteményeim, ú. m.: tejes és vajas kiflit, sós kiflit, sós fonottat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet, azonkívül házikenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet.

LISZTKERESKEDÉSEM BEN

csak a hirneves Neumann Testvérek cég aradi gőzmalma örleményeit árusítom. — Naponta 2-szeri kenyérsütés.

Kiváló tisztelettel: Özv. Lakner Antalné.

Naponta
friss
élesztő!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t. egyháztanács tudomására hozni, miszerint orgona- és harmonium-építő

műhelyemet

teljesen ujonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona-építését is elvállalni. Bárminemű javításokat átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközök.

A n. é. közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

6-31-52

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymegye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

árak kilónként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.

8-31-52